

YEDİKITA

AYLIK TARİH VE KÜLTÜR DERGİSİ
KASIM 2022 - SAYI 171

YAYINCI
ÇAMLIÇA BASIM YAYIN VE TİC. A.Ş.

Adına İmtiyaz Sahibi AHMET TEMİZ
Yayın Yönetmeni (Sorumlu) KEMAL ERKAN
Yayın Editörü VEYSEL SEKMEN
Editörler R. KEMAL SUBAŞI
EMRE BOYACI
Dijital İçerik Editörü TUNAHAN KANICI
Yayın Danışmanları SELMAN SOYDEMİR
İBRAHİM COŞKUN
Tasarım SÜLEYMAN KÖKLÜ
Kurumsal İletişim İSMAİL GÜR - MURAT SAFRAN
Web AURORA BİLİŞİM
Hukuk Müşaviri Av. ALİ ÇAVUŞOĞLU

KÜTÜPHANE VE ARŞİV

Çamlıca Araştırma Kütüphanesi
www.camlicakitap.org

YÖNETİM YERİ

Çamlıca Basım Yayın ve Tic. A.Ş.
Bağlar Mah. Mimar Sinan Cad. No 54
Güneşli - Bağcılar / İSTANBUL
Sertifika No 46592

REKLAM

HÜSEYİN GÜNEY
huseyin.guney@camlicabasim.com

BASKI

Çamlıca Basım Yayın

YAYIN SÜRESİ-TÜRÜ

Aylık-Yerel Süreli
ISSN 1308-5379

AVRUPA (ALMANYA)

ENDER GMBH, Melatener Weg 18 - 50825 KÖLN
Tel. +49 221 690 58 90
www.camlicakitap.de / abone@camlicakitap.de

AVRUPA (HOLLANDA)

Çamlıca Kitap B.V. Bemmelseweg 67 6662 PE Elst-GLD
Holland / info@camlicakitap.nl / www.camlicakitap.nl

YEDİKITA Dergisi'nin bütün yayın hakkı, Çamlıca Basım Yayın ve Tic. A.Ş.'ye aittir. Dergide çıkan yazılar kaynak gösterilerek iktibas edilebilir. Yayınlanan reklamların her türlü mesuliyeti, sahiplerine aittir.

İRTİBAT VE ABONE

0850 811 9 811
abonemerkezi@camlicabasim.com
Yazı İşleri (0212) 657 88 00 - 7103
WhatsApp Hattı 0530 285 38 04

ÇAMLIÇA BASIM YAYIN VE TİC. A.Ş.

Ziraat Bank IBAN TR81 0001 0021 0550 7231 7750 02
Akbank IBAN TR60 0004 6011 9388 8000 0135 18

yedikita.com.tr editor@yedikita.com.tr

 / yedikitadergisi

Yeni bir okuma deneyimi için
dijital sayılarımız
Çamlıca Kitap uygulamasında

Yedikitadan...

Kemalpaşazade merhum, Yavuz Sultan Selim'in vefatının ardından şöyle demişti:
*Az zaman içre çok iş etmişti,
Sayesi olmuş idi âlemgîr.
Şems-i asr idi, asırda şemsin.
Zilli memdûd olur, zamanı kasır*

“Az zamanda çok iş yapmıştı. Gölgesi, cihanı tutmuştu. İkinci güneşi gibiydi ki ikinci güneşinin zamanı kısadır ama gölgesi uzun.”

Eşrefoğulları Beyliği, ömrünün kışalığına rağmen günümüze ulaşan muazzam mirası ile bizlere yukarıdaki veciz tarifi hatırlatıyor. Sınırları küçük olsa da 3 beyle 40 yıl gibi az bir müddet tarih sahnesinde varlık gösterecek de hac yolundaki karınca misali, hedefleri ve himmetleri çok yüceydi. Merkezleri olan Beyşehir'de bir külliye hâlinde inşa ettirdikleri cami, medrese, han ve hamam, beylik ahalisi için sosyal hayatın akışında ana unsurken beyler içinse büyük bir sadaka-i câriye ve vakıf idi.

Külliyenin en önemli parçası Eşrefoğlu Süleyman Bey Camii, 2012'den beri UNESCO Dünya Kültür Mirası Geçici Listesi'nde yer alıyor. Peki, hemen yanı başındaki medrese, hamam, han..? Bu muhteşem eser sırf 7 asırlık oluşu, göze hitap etmesi ve enfes işçilikleriyle böyle bir listeye girmeye aday(!)

gösterilmiş. Halbuki Eşrefoğlu Camii; medresesinde ilim tahsil eden talebeler, handa konaklayan yolcular, itikâfa girenler, çile dolduran dervişler ve beş vakit cemaatiyle sadece göze değil, asıl gönüllere hitap etmiş bir eser.

Kafa değil, gönül gözüyle görebilmek adına istifadeli okumalar dileriz.

içinde

KASIM 2022
sayı

171

22-51

EŞREFOĞLU CAMİİ

MUAZZAM MİRAS

ARİF ZİYA ARDIÇ - SÜLEYMAN OKUYAN

ekiler

8

AYIN GÜNÜ

YUNUS EMRE BOZOK

10

YAZIHANE

**"ZİYAN ORTADA,
BİLMEM NE KAZANDIK..."**

12

**AĞACI HAT VE MOTİFLE
BULUŞTURAN SANAT**

NAHHATLIK

RÖPORTAJ: ŞENOL GENÇ

18

**İBRAHİM PAŞA SARAYI'NIN
AYAKTA KALMA MÜCADELESİ**

DR. AHMET HAMDİ BÜLBÜL

52

ÂNIN HİKÂYESİ

MECBURÎ İSTİKAMET:

GÖÇ

TUNA SER

54

**SULTAN BİRİNCİ MAHMUD'UN
BED'-İ BESMELE MERASİMİ**

HÜSEYİN GÖKSAL

62

**MEMLÜK TARİHİ İÇİN
KIYMETLİ BİR HAZİNE
NİHÂYETÜ'L-EREB FÎ FÜNÛNİ'L-EDEB**

YUSUF YILMAZ

65

BERCESTE

66

TARİH AMBARI

MUSTAFA DEDELER

68

**ŞEYHÜLİSLAMLİK MAKAMINDA
HALEPLİ BİR ÂLİM
MOLLA ALÂEDDİN ALİ EL-ARABÎ**

SONER DEMİRSOY

74

İSİMDEN MÜSEMAYA

MEHMED BAĞ

76

**TESTGÂH
ÇİFTE KAVRULMUŞ TARİH**

AHMET SARBAY

78

BULMACA

SELMAN ASLAN

ayn gunu

ayn günü

23 Kasım

1248

MÜSLÜMANLAR İŞBİLİYE ŞEHRİNİ KAYBETTİ

- İşbiliye (Sevilla), 712 yılında Mûsâ bin Nusayr komutasındaki 18 bin kişilik orduyla fethedildi. Fetihden hemen sonra Endülüs'teki Müslümanların ilk idarî merkezi oldu.
- Beş asır İslâm hâkimiyetinde kalan İşbiliye, mimarîden sanata kadar her şeyi ile tam bir İslâm şehri hüviyetine büründü.
- 1085 yılına gelindiğinde şehrin üzerinde kara bulutlar dolaşmaya başladı. Endülüs'teki emirlerin birbiriyle mücadele etmesi, Müslümanların gücünün zayıflamasına sebep oldu.
- Bu tarihlerde Leon ve Kastilya Krallıkları birleşmiş, Müslüman şehirlerini bir bir işgal etmeye başlamışlardı.
- Hıristiyan orduları, 1248 yılında İşbiliye önlerine geldi. Kastilya Kralı III. Fernando, şehri 18 ay süren kuşatmadan sonra ele geçirdi.
- İşbiliye'nin Hıristiyanların eline geçmesiyle, Endülüs'teki Müslümanların askerî ve siyasî varlığı bitme noktasına geldi.
- Böylece Müslümanların elinde sadece Benî Ahmer olarak adlandırılan ve Endülüs'ün "son kalesi" olarak da ifade edilen Gırnata şehri kaldı.
- Bir zamanlar Paris önlerine kadar uzanan İslâm hâkimiyetinin Avrupa'daki hudutları, şimdi sadece Gırnata topraklarını içine almaktaydı.
- Endülüs Müslümanları, ellerinde kalan son İslâm toprağını da 1492 yılında kaybedecekti...

KASIM'DA BAŞKA NE OLDU?

1 Kasım 644: Hz. Ömer (r.a.), sabah namazında suikasta uğradı, 3 Kasım'da da şehit oldu.

11 Kasım 1918: Birinci Cihan Harbi sona erdi.

18 Kasım 1601: Tiryaki Hasan Paşa, Kanije zaferini kazandı.

22 Kasım 1617: Osmanlı tarihinde babadan oğula devam eden veraset sisteminde, ilk kez oğul yerine kardeş tahta çıktı (Birinci Mustafa Han).

MUAZZAM BİR ESER

Külliyeye; âbidevî cami, kütüphane, türbe, han ve hamamdan oluşuyor. Külliyeenin en önemli unsuru olan Eşrefoğlu Camii; mükemmel ahşap, taş ve çini işçiliği, kalem işi süslemeleri, sırlı tuğlaları, kar deposu, bey mahfili, müezzin mahfili, itikaf mahalli, kündekâri tekniğiyle yapılmış minberi, çilehanesi ve tünelleriyle kendisini muasırlarından ayıran birçok özelliği bünyesinde toplamış çok muazzam bir eser.

KÜLAH

Mihrap önü kubbesinin üzerini kapatan külah

TAVAN

Bey mahfilinin yükseltilmiş tavanı

MEDRESE

Caminin yanına 1369'da inşa edilen İsmail Ağa Medresesi, Osmanlıların sonuna kadar hizmet vermiş.

DENDAN

13 adet dendan, toprak damı kuzey rüzgârlarına karşı koruyormuş.

PENCERE

Vaktiyle toprak olan dam üzerinde biriken kar, içerideki kuyuya buradaki boşluktan kürünüyormuş.

TÜRBE

Soldaki Eşrefoğlu Süleyman Bey Türbesi'nde kendisi, hanımı ve oğlu medfun. Sağdaki bina da Osmanlı devrinden bir başka türbe

Dron ve fotoğraf çekimleri: Mehmet Berat Bücü

BEYŞEHİR GÖLÜ

Beyşehir Gölü ve daha gerilerde Torosların uzantısı Anamas Dağları. Caminin içindeki 700 yıllık ağaçlar, Anamaslardan getirilmiş.

HAMAM

Abdestsiz ibadet olmayacağı gibi hamamsız külliye de olmaz. Hamamın yıllık kira geliri, cami vakfına aitti.

BEDESTEN

Eşrefoğlu Bedesteni, vakfiyede "bezistan/bezzaziye hanı" olarak da geçer. Kanuni Sultan Süleyman devrinde yenilenircesine tamirat görmüştür.

KÜTÜPHANE

Caminin kütüphanesi, minarenin hemen arkasındaki bu alanda imiş..

TAÇ KAPI

Taç Kapı, mükemmel ve detaylı taş işçiliğiyle kendine hayran bırakır.

Eşrefoğlu Camii'ni drone görüntüleri eşliğinde daha yakından tanıyıp keşfetmek, cami ile ilgili infografik çalışmamızı incelemek için karekodu okutup seyredebilir, infografik çalışmasını da indirip çıktısını alabilirsiniz...

ânın hikâ- yesi

TUNA SER

آنک چکایری

MECBURÎ İSTİKAMET: GÖÇ

Tarihî bir görselle zamanda yolculuğa çıkmak mümkün. Gelin tecrübe edelim. Tam 110 yıl öncesine yolculuğumuz.

Yıl 1912, aylardan kasım.

Balkan Savaşları'nın ilk zamanları... Osmanlı mağlup, neticesinde Balkanlar'dan çekilmek mecburiyetinde.

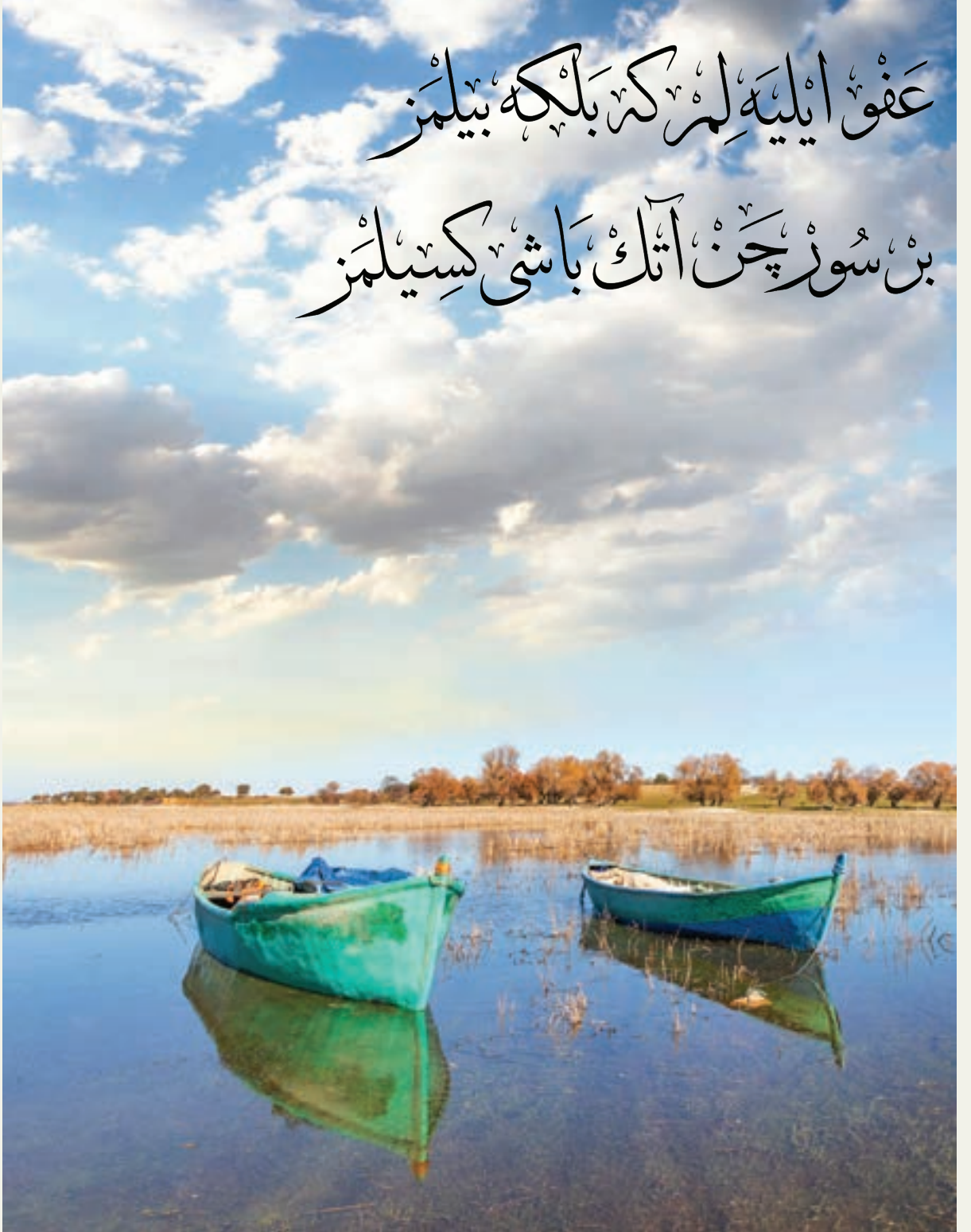
Tabi ahali de göç etmek zorunda. Şimdi karışalım at arabaları ve yorgun insan yığını arasına. Soran gözlerle bakıyoruz birkaç yaşlı ve bitkin yüze... "Makedonya'dan geldik evladım." diyorlar. Makedonya nere Payitaht İstanbul nere?

Sorumuz aklımızdan geçiyor ama dilimiz varmıyor. Geldikleri vasıtalar belli, alabildikleri birkaç çuval eşya ve çocukla düşmüşler yollara. Fotoğraftaki insanların sıkı giyinmesinden anlamışsınızdır zaten, hava soğuk. Bekleyiş sürüyor. Sirkeci rıhtımında kendilerini alacak vapurla yeni bir bilinmeze çıkacak bu muhacirler. Geride bıraktıkları acı hatıraları yüreklerinde hep taşıyarak...

Afv eyleyelim ki belki bilmez
Bir sürçen atın başı kesilmez

Şeyh Gâlib

*Belki bilmiyordur, affedelim.
Bir defa ayağı tökezleyen at, cezalandırılmaz.*

عَفْوٌ أَيْلِيَهُ لِمُرَّكَرَبَلِكِهِ يُبَيِّنُ
بُنْ سَوْرِجْنِ أَيْكَ بَاشِي كَسِيلَمُنْ

İsimden Müsemmaya

آتلیقارینجا

Bir Oyuncak

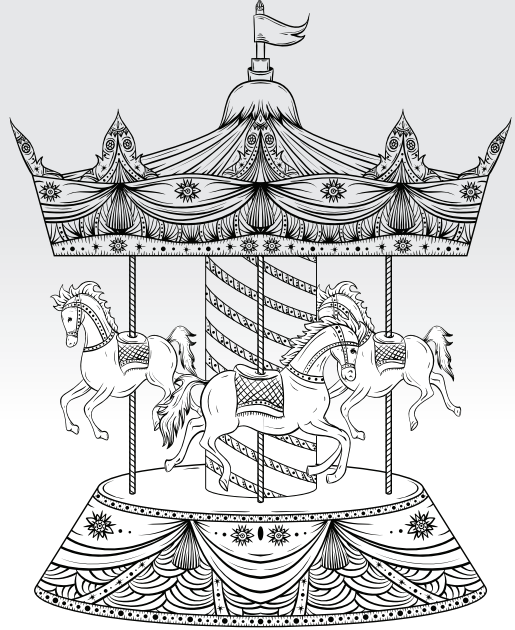
ATLIKARINCA

Lunaparkların vazgeçilmez eğlence araçlarından atlıkarınca'yı herkes bilir. Gösterişli bir oyuncak olan atlıkarınca, kendi eksenini etrafında yavaşça döner. İçinde başta at olmak üzere türlü hayvanın yahut aracın maketleri bulunur. Birkaç nesli toplu halde eğlendirmiş olan atlıkarıncalar; günümüzde sanal âlemde dönen debdebeli eğlencelerin, gönül aldatan tuzaklı maceraların karşısında oldukça aciz kalmıştır. Şu anda atlıkarınca okul öncesi çocuklarına dahi eğlenceli gelmeyen, modası geçmiş bir eski zaman oyuncuğu.

Peki, ne demek atlıkarınca... Kendi etrafında döneduran bu enteresan alete neden atlıkarınca demişiz?

Kelimenin aslı atlı karaca. Burada bahsi geçen karaca, İtalyancada "carousse" İspanyolcada "garusso" İngilizcede ise "carousel" şeklinde kullanılan kelime basitçe "araba" demek. Dilimizde karoser olarak kullandığımız kelime. Bildiğimiz üzere karoser, arabanın motor aksamından geriye kalan bölüme denir. Karoser, yük ve yolcu taşıma alanıdır.

Halkımız, "at" ile "carousse" kelimesini yan yana getirince, carousse yerine "karaca" deyivermiş. Atlı karoser de diyebilirdi elbet. Lâkin yaşayan ve sürekli dönüşen dilin ve o dili

kullanan halkın bir kelimeyi kullanırken mantıklı bir nedeni olması gerekmez. Buna dilbiliminde "nedensizlik ilkesi" denir.

Bu oyuncak, İstanbul'da kurulurken birileri atın yanına bir de sevimli karaca koymuş olabilir. Halk at ile karacayı bir arada görünce atlı karaca diye isim vermiş de olabilir. Buna bir de carousse kelimesinin dönüşümü eklenince her şey yerli yerine oturmuş olur. Velakin karaca kelimesinin zamanla karınca hâlini alması carousse sözcüğünün karacaya dönüşmesinden daha ilginçtir.

Hâsılı günümüzde alışveriş merkezi, panayır yeri, lunapark gibi alanlarda bungun (bunaltıcı/sıkıcı) bir eda ile beklenen ve zamanın sanal serüvenlerine karşı pek cılız bir mukavemet gösteren atlıkarıncaların hikâyesi böyledir. Bir gün atlıkarınca tamamen unutulup gidebilir. Lâkin dilin "carousse" sözünü evvela karacaya sonra da karıncaya çeviren kıvrak işleyişi, olanca canlılığı ile yaşamaya devam eder.

Bir Semt

EMİNÖNÜ

امینونو

Hazret-i Fatih'in mutlu ve muzaffer ordusuyla fethettiği o Âziz İstanbul'un kalbi Eminönü. Eskilerin nefis-i İstanbul dediği bölgenin merkezi. Çağlardan beri İstanbul'un cümle yolunun birleştiği, türlü milletin türlü dilde ticaret yaptığı, seyyahların öbek öbek renk, desen ve bilgi derlediği yer: Eminönü.

İstanbul boğazının ve tarihî yarımada'nın Haliç'e kavuştuğu yerde duran Eminönü, 2008 yılına kadar müstakil bir ilçe idi. Bu tarihte çıkan bir kanun ile Fatih'e bağlandı.

Eminönü, konumu gereği İstanbul'un kuruluşundan bu yana ticaretin merkeziydi. Osmanlı'nın deniz ticaretini takip eden deniz gümrüğü ve bu gümrüğün sıhhatli şekilde işlenmesini sağlayan gümrük emniyeti buradaydı. Halk, Yeni Cami'nin hemen önünde bulunan emniyet binasının etrafına emniyet önü, emniyet önü diye isim vermişti. Bu isim zamanla yerleşti.

Bizans döneminde buralara "Eugeniü" deniyordu. Fakat onların Eugeniü dediği bölge bugünkünden oldukça farklı görünüyordu. Zira Sirkeci Garı'nın olduğu bölge dahi denize dâhildi o zamanlar. Bir zamanlar Yeni Cami'nin dahi denizle iç içe olduğunu düşünürsek geçen asırlar boyunca boğazın ne kadar çok dolduğunu anlayabiliriz.

Yine bu bölgede yükselen deniz surları arasında birkaç kapı vardı. Ticaret gemileriyle şehre gelen kişiler, bu

kapılardan giriş yapardı. Deniz surlarından Haliç'e bağlanan "Bahçe Kapısı" bunlardan biriydi. Bu kapı bulunduğu muhite ismini vermişti.

Eminönü tarihin her döneminde yoğun bir işleyişe şahit oldu. Osmanlı devlet ricalinin hayır eserleri, sadrazamların ve vezirlerin konutları genellikle buradaydı. Burada yükselen ticaret hanları, çarşılar, mabedler, balkapanı ve yağkapanı gibi tüccar mahalleri sayesinde Eminönü sürekli yaşayan bir muhit hâlini aldı.

Eminönü'nde dolaştığınızda çağlar boyu o meydana nida etmiş türlü devletin, türlü milletin, türlü tüccarın, türlü seyyahın avazını duyabilirsiniz. Her adımda bir hikâyeye, her sokakta bir eserle, her köşede bir ibretle karşılaşabilirsiniz.

Seçkin Okurların
Heyecanla Beklediği

sanal
fuvar

FUVAR

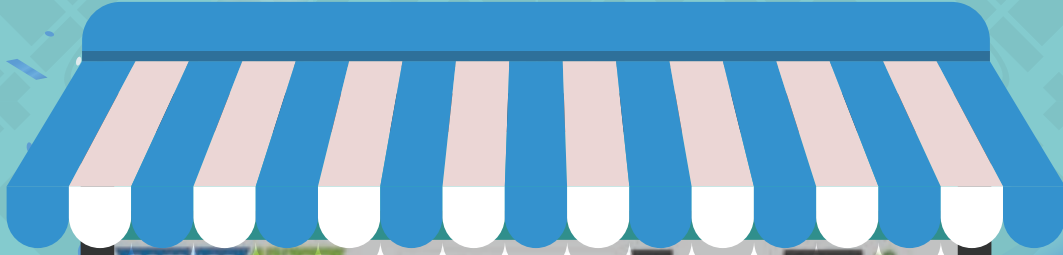
01 Kasım
21 Aralık
2022

www.camlicakitap.com

%60'a varan
indirimler

İndirimler mağazalarımızda da geçerlidir

Kredi Kartına
6 taksit Fırsatı

Kapıda
Ödeme

150 TL ve Üzeri
Ücretsiz Kargo

Üye Olmadan
Hızlı Alışveriş

tarihi sevdiren kitaplar

Tarihin ambarından titizlikle seçilmiş, her yaştan okurun keyifle okuyacağı lokum tadında bilgiler...

Hap
Kitap
Serisi

Çamlıca Kitap mağazalarında ve
www.camlicakitap.com'da

YEDİKITA
kitaplığı